

Szerzői jogdíj

Magyar Szabadalmi Hivatal
Budapest, 2005

ISBN 963 9157 43 0
Felelős kiadó: *dr. Bendzsel Miklós*
Összeállította: *dr. Kiss Zoltán*
Lektorálta: *dr. Ficsor Mihály*

MSZH – 2005.069

Tartalom

Mit szabályoz a szerzői jog?	4
Mire, illetve kire terjed ki a szerzői jogi védelem?	4
Milyen jogok illetik meg a szerzőt?	5
Meddig tart a szerzői jogi védelem?	6
A szerzői jog kit tekint felhasználónak?	6
Melyek a felhasználási szerződés tartalmi elemei?	6
Mit jelent a közös jogkezelés?	7
Melyek a Magyarországon nyilvántartásba vett közös jogkezelő szervezetek?	7
Mi a különbség a nagyjogos és a kisjogos felhasználás között?	8
Mi a szerzői jogdíj?	8
Hogyan történik a jogdíjak megállapítása?	8
Melyek a közzétételre kerülő jogdíjközlemények?	9
A 2005. évre közzétételre kerülő jogdíjközlemények	9
Mi minősül nyilvános előadásnak és nyilvánossághoz közvetítésnek?	11
Mi után kell mechanikai minimumjogdíjat fizetni?	12
Ki állapítja meg az üres hang- és képhordozó jogdíjakat?	13
Mikor kell a képzőművészeti alkotások „másodlagos” felhasználása után jogdíjat fizetni?	13
Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a fénymásolással történő többszörözés után?	14
Milyen összegű előadóművészi és hangfelvétel-előállítói jogdíjat kell fizetni a hangfelvétel sugárzása és nyilvánossághoz közvetítése után?	15
Mikor kerül sor a rögzített előadás nyilvánosság számára, lehívásra történő hozzáférhetővé tételéért fizetendő előadóművészi jogdíj megállapítására?	15
Mikor kell díjat fizetni az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítése után?	16
Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a hangfelvételek nem kereskedelmi forgalomba hozatal céljából történő többszörözéséért?	16
Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a filmalkotások sugárzással vagy egyéb módon történő nyilvánossághoz közvetítése után?	17
Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a filmalkotások egyes nyilvános előadással történő felhasználása után?	18
Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a filmalkotások digitális hordozón (videoCD, CD-R, CDi, DVD) többszörözött, példányonkénti terjesztése után?	18

Ebben a kiadványban röviden ismertetjük a szerzői jog alapvető fogalmait, majd meghatározzuk a jogdíj fogalmát, egyes típusait, valamint a jogdíjak megállapításának és a jogdíj érvényesítésének intézményrendszerét.

Mit szabályoz a szerzői jog?

A szerzői jog – az iparjogvédelem mellett – a szellemi tulajdon külön ága, amely védi a szerzői műveket és a szomszédos jogi teljesítményeket. A szerzői jogi szabályozás elsődleges célja az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások védelme, megnevezésüktől és bármiféle mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőtől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől függetlenül. A szerzői jog alapvetően a szerzők és egyéb jogosultak személyhez fűződő és vagyoni jogait, valamint a szerzői művek felhasználásának formáit, feltételeit szabályozza.

A szerzői jog alapvető jogforrása a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.).

Mire, illetve kire terjed ki a szerzői jogi védelem?

Szerzői jogi védelem alatt állnak az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások. Az Szt. a leggyakrabban előforduló műtípusok példázó felsorolását adja meg. A védelem ugyanakkor nem a nevesített műtípusokhoz való tartozástól függ, hanem attól, hogy a mű (alkotás) a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleget öltson. A védelem nem függ, nem függhet semmilyen mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőtől vagy az alkotások színvonalára vonatkozó értékítéllettől. Nyilvánvaló azonban, hogy az alkotásnak a szimpla banalitásnál magasabb „szintre” kell jutnia a szerzői jogi „minőség” eléréséhez, elismeréséhez. Ha vitatott, hogy egy alkotás rendelkezik-e eredeti jelleggel, a bíróság döntése az irányadó. A bíróságok e szakkérdés eldöntéséhez általában szakértőt (ez döntően a Szerzői Jogi Szakértő Testület) rendelnek ki.

Eltérően tehát a találmányok szabadalmi oltalmától, ahol a védelem a feltalálót a nyilvántartásba vételt követően illeti meg, a szerzői jog területén nem feltétele a jogi oltalomnak az, hogy bárhol regisztrálják, nyilvántartásba vegyék a művet. A szerzők ügynökségei, illetve a közös jogkezelést végző szervezetek által vezetett műnyilvántartásoknak nincsenek közvetlen jogkövetkezmenyei, csupán bizonyítéku szolgálhatnak a bíróság előtt egy esetleges jogvitában. A szerzői jogi védelem a mű létrejöttének pillanatától kezdve megilleti a szerzőt. Ha ebben a minőségében bármilyen módon megsértik, akkor az Szt.-ben biztosított jogérvényesítési lehetőségekkel élhet.

Szerzői jogi védelem alatt áll más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van. Az Sztj.-ben meghatározott védelemben részesülnek a szomszédos jogi jogosultak, azaz az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók, a rádió- és a televíziószervezetek, a filmelőállítók teljesítményei, valamint az adatbázisok előállítói.

A szerzői jog azt a természetes személyt illeti meg, aki a művet megalkotta. Több szerző közös művére, ha annak részei nem használhatók fel önállóan, a szerzői jog a szerzőtársakat együttesen illeti meg – kétség esetén vagy eltérő megállapodás hiányában – egyenlő arányban. Ha a közös mű részei egymástól elválaszthatók (összekapcsolt művek), a saját rész tekintetében minden szerző önállóan gyakorolhatja szerzői jogait. Ha egy gyűjtemény tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jelleget ölt, akkor önálló szerzői műként részesül védelemben (gyűjteményes művek). A gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti meg, ezzel azonban nem „enyésznek el” a gyűjteménybe felvett művek szerzőinek önálló jogai. Szerzői jogi védelemben részesül a szerző örököse (jogutódja) a védelmi időn belül, valamint az, aki a szerzőtől vagyoni jogokat – az Sztj.-ben meghatározott körben – jogátruházásra irányuló szerződéssel megszerezte.

Milyen jogok illetik meg a szerzőt?

A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok – a személyhez fűződő és a vagyoni jogok – összessége. A személyhez fűződő jogok alapján a szerző kizárólagos joga, hogy művét nyilvánosságra hozza, illetve művét a nyilvánosságtól visszavonja, hogy a művén a nevét feltüntessék és szerzői minőségét elismerjék, valamint hogy a művét az eltorzítástól, a megcsonkítástól vagy az egyéb módon sérelmes megváltoztatásától megóvja (a mű integritásához való jog). A szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható, felismerhető részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére (vagyoni jogok).

A szerző kizárólagos felhasználási jogának két alaptípusa létezik: a művek anyagi formában és a nem anyagi formában történő felhasználása. Ugyanakkor az Sztj. a szerző vagyoni jogait deklaráló főszabályt a legjellemzőbb felhasználási módok példázó felsorolásával is kiegészíti. Eszerint a mű felhasználásának minősül különösen a többszörözés, a terjesztés, a nyilvános előadás joga, a nyilvánossághoz közvetítés sugárással vagy másként, a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése, az átdolgozás, valamint a kiállítás joga.

A felhasználási jog egyrészt jelenti a szerző kizárólagos jogát műve bármely

hasznosítására, másrészt magában foglalja azt a jogot, hogy minden egyes felhasználási cselekményre engedélyt adjon.

Meddig tart a szerzői jogi védelem?

A szerzői művek védelmi ideje a szerző életében és a halálát követő év első napjától számított hetven évig tart. Szerzőtársak esetén a védelmi időt az utoljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év első napjától kell számítani. Eszerint kell számítani a filmalkotás védelmi idejét is. A szomszédos jogi teljesítmények ötvenéves védelmi idejét a hangfelvételek, előadások stb. első forgalomba hozatalát, illetve elkészítését vagy bemutatását, sugárzását követő év első napjától kell számítani.

A szerzői jog kit tekint felhasználónak?

Szerzői jogi értelemben felhasználó az, aki a művek, illetve szomszédos jogi teljesítmények felhasználására a szerzőtől vagy a szerzői jog más jogosultjától jogot szerez. Tágabb értelemben felhasználó mindenki, aki a művek nagyközönséghez történő eljuttatásának folyamatában bármilyen formában részt vesz, végső soron a művek „végfelhasználói” is (olvasók, hallgatók, nézők stb.). A legszemléletesebb példa erre a televízió útján történő műsorszolgáltatás, ahol felhasználó mind a televíziótársaság, mind a továbbközzvetítést végző szervezet. További felhasználás történik abban az esetben, ha a tévékészülék egy mindenki számára nyitva álló vendéglátóhelyen van elhelyezve, ahol az üzemeltetés nyilvános előadásnak minősül.

A felhasználó legjellemzőbb kötelezettsége a felhasználáshoz szükséges engedély megszerzése, illetve a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel arányban álló jogdíj megfizetése. A szerzői jogdíjat valamennyi felhasználás esetén minden felhasználónak külön-külön meg kell fizetnie, hiszen ennek során valamennyien hasznosítják a szerzői művet. Az Sztj.-ben meghatározott esetekben a felhasználó csak díjfizetésre kötelezett (engedélykérésre nem), míg a szabad felhasználás körében sem engedélyre, sem díjfizetésre nincs szükség.

Melyek a felhasználási szerződés tartalmi elemei?

A törvény nem határozza meg a felhasználási szerződés kötelező tartalmi elemeit, sőt, a törvényben foglaltaktól a felek egyező akarattal eltérhetnek, ha ezt az Sztj. vagy más jogszabály nem tiltja. A feleknek ugyanakkor az alábbi

lényeges kérdésekben kell egyezsége jutniuk és a felhasználási szerződésben rögzíteniük: a mű (előadás) pontos megjelölése, a felhasználás módjának, idejének, terjedelmének pontos meghatározása, a felhasználás ellenértéke. A jogosultakat védő garanciális szabály értelmében vitás esetben mindig a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni, tehát például ha nem egyértelmű a felhasználási szerződés szövege, akkor az engedély a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlen felhasználási módra korlátozódik, azaz a felhasználó nem szerez korlátlan jogosultságot.

Mit jelent a közös jogkezelés?

A művek, műsorok egyidejű és nagy tömegű lejátszása miatt egyedileg nem gyakorolható szerzői és szomszédos jogok és díjigények érvényesítésére született meg évtizedekkel ezelőtt a közös jogkezelés intézménye, amelynek keretében a jogosultak által erre létrehozott szervezetek gondoskodnak a művek, műsorok engedélyezéséről és a jogok érvényesítéséről (jogdíjak beszedése, felosztása, dokumentálása). A legismertebb esetei a nyilvános zenefelhasználások után, a felhasználások helyétől, típusától, jellegétől függően eltérő mértékben meghatározott jogdíjtartifa vagy jogdíjatalány, továbbá a szerzői művek, hangfelvételek magánmásolására és a művek egyidejű, változatlan továbbközvetítésére tekintettel fennálló jogdíjigény („üreskazetta-jogdíj” és „kábeltevé-jogdíj”) érvényesítése.

A közös jogkezelő szervezetek nyilvántartásba vételét és szakmai felügyeletét a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma látja el. Egy adott területre, vagyis a művek, produkciók meghatározott csoportjára csak egy közös jogkezelőt lehet nyilvántartásba venni. Lehetőség van viszont arra, hogy az Szjt.-ben nem említett jogok kezelésére a jogosultak egyesületet alakítsanak, illetve – a tagság elhatározása alapján – bejegyzett, meglévő szervezetüket bízzák meg ezeknek a jogoknak a kezelésével (önkéntes közös jogkezelés).

Melyek a Magyarországon nyilvántartásba vett közös jogkezelő szervezetek?

A nyilvántartásba vett közös jogkezelő szervezetek a következők:

- ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (az irodalmi és zenei művek tekintetében),
- HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület (a képző-, ipar- és fotóművészeti alkotások tekintetében),
- Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodája (az előadóművészi teljesítmények tekintetében),
- Magyar Hanglezkiadók Szövetsége (a hangfelvételek tekintetében),

- FilmJus Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete (filmalkotások és audiovizuális művek tekintetében),
- Magyar Reprográfiai Szövetség (a fénymásolással érintett szerzők és kiadók tekintetében),
- Magyar Szak- és Szépirodalmi Szerzők és Kiadók Reprográfiai Egyesülete (az irodalmi szerzők, szakirodalmi szerzők, valamint a könyv- és folyóirat-kiadók tekintetében).

Mi a különbség a nagyjogos és a kisjogos felhasználás között?

A mű bármiféle felhasználásához a szerző vagy a nevében eljáró közös jogkezelő szervezet hozzájárulása szükséges, akit ennek fejében díjazás illet meg. Ez a hozzájárulás általában írásos szerződés formáját ölti, kivéve, ha a jogszabály kifejezetten megengedi az írásbeli alaktól való eltérést. A szerzői jogi szakzsargonban az esetekben, amikor a felhasználási szerződést közvetlenül a szerzővel, illetve ügynökségével (producerével) kell megkötni, *nagyjogról*, míg azokban az esetekben, amikor a szerző igényeit a jogkezelő szervezet érvényesíti, *kisjogról* beszél.

A közös jogkezelő szervezet által a felhasználásra adott engedély jogszabály alapján valamennyi, a jogkezeléssel érintett szerző műveinek előadására feljogosítja a felhasználót, azon szerzők műveinek előadására is tehát, akik nem tagjai az egyesületnek. A jogkezelő szervezet így valamennyi érintett szerző igényeit érvényesíti.

Mi a szerzői jogdíj?

A szerzői jogdíj a mű felhasználása ellenében a szerzőt, illetve az egyéb jogosultakat megillető díjazás. Az Szjt. főszabályként mondja ki, hogy a díjazásnak – a felek eltérő megállapodása hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia (arányos díjazás elve). Más esetekben a szerzőt a mű felhasználásáért megfelelő díjazás illeti meg anélkül, hogy a felhasználás engedélyezésére kizárólagos joga volna (megfelelő díjazás elve).

Hogyan történik a jogdíjak megállapítása?

A díjmegállapítást illetően a legelterjedtebb megoldás az, amikor a mű felhasználásának engedélyezésekor arányos részesedést kötnek ki a szerzők és a szerzői jog egyéb jogosultjai javára. Ezt az elvet általában ott alkalmazzák, ahol

közvetlen kapcsolat van a mű felhasználása és a felhasználásból befolyt bevétel között (pl. műpéldányok eladása, bérbeadása, művek sugárzása).

A szerzői jogban szinte mindenhol elterjedt szokássá vált az ún. tiszszá-lalékos elv, vagyis az a szabály, hogy a felhasználók a mű hasznosítása révén szerzett összes bevétel kb. egytized részéről kötelesek lemondani a szerzők és egyéb jogosultak javára. Nem védett mű felhasználása vagy „vegyes” (védett és nem védett művek) felhasználás esetén a tarifa csökken, illetve különböző kedvezmények léteznek.

A nyilvánosan (pl. koncerteken, rendezvényeken stb.) előadott művek esetében a fizetendő jogdíj szinte minden esetben a (jegy)bevétel összegéhez igazodik, de különféle mérséklésekre (pl. jótékony célú rendezvények esetében) itt is mód van. A belépődíjak visszaszorulása és a szponzorálás elterjedése szükségessé tette a szponzorációs jellegű bevételek bevonását a jogdíjalap körébe. A speciális zenefelhasználásokra (pl. közlekedési eszközökön szolgáltatott zene, filmszínházak zeneszolgáltatása stb.) felhasználási körönként történik a díjmeg-állapítás. A rádió- vagy televízióműsorok egyidejű, változatlan átvitelét végző (kábel)szervezetek által fizetendő jogdíj Európában a legalacsonyabbak közé tartozik, de a kis műsórátvivő szervezetek tarifája ennél is alacsonyabb. A rádió- és televíziószervezeteknek a műfelhasználásokért fizetendő, a költségvetési támogatásuk, előfizetői díjbevételek, továbbá reklám- és szponzorációs bevételeik meghatározott százalékháoz igazított jogdíj mértéke megfelel a nemzetközi ajánlásoknak. Az ún. mechanikai (hangfelvétel) többszörözési és a magáncélú másolásra tekintettel megállapított („üreskazetta-”) jogdíjakat a fogyasztói ár bizonyos százalékában kalkulálják, vagy az árjegyzéki ár szerint számítják.

Melyek a közzétételre kerülő jogdíjközlemények?

Az egyes felhasználási formák esetén fizetendő szerzői jogdíj összegét – a nemzeti kulturális örökség miniszterének jóváhagyását követően – a jogkezelő szervezetek évente teszik közzé a Magyar Közlönyben. A díjközlemény az egyes felhasználási formákra általában differenciált összegű szerzői jogdíjakat állapít meg, a (zene)szolgáltatás fontosságát mint elsődleges szempontot figyelembe véve. A díjközleményekben meghatározott díjtételek mindig nettó összegként értendők, amelyhez 15% áfát kell hozzászámítani.

A 2005. évre közzétételre kerülő jogdíjközlemények

Az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület jogdíjközleményei:

– közlemény az irodalmi és zeneművek nem színpadi nyilvános előadásáért,

kereskedelmi célból kiadott hangfelvételek vagy arról készült másolatok nyilvánossághoz közvetítéséért a vendéglátó-ipari üzletek és kereskedelmi szálláshelyek által fizetendő szerzői és szomszédos jogi jogdíjakról (Kereskedelmi és vendéglátó-ipari felhasználókra vonatkozó jogdíjközlemény);

- közlemény az irodalmi és zeneművek nem színpadi nyilvános előadásáért, kereskedelmi célból kiadott hangfelvételek vagy arról készült másolatok nyilvánosságához közvetítéséért az üzletek és egyéb zenefelhasználók által fizetendő szerzői és szomszédos jogi jogdíjakról (Üzletekre és egyéb zenefelhasználókra vonatkozó jogdíjközlemény);
- közlemény az irodalmi és zeneművek nem színpadi nyilvános előadásának engedélyezése fejében az előadások szervezői által fizetendő szerzői jogdíjakról (Előadások szervezőire vonatkozó jogdíjközlemény);
- közlemény a rádió- vagy televízióműsorok egyidejű, változatlan, a nyilvánossághoz történő továbbközvetítéséért, valamint az irodalmi és zeneművek sugárzás útján, vezetékkel vagy egyéb módon a nyilvánossághoz történő közvetítéséért fizetendő szerzői jogdíjakról (Sugárzási jogdíjközlemény);
- közlemény az irodalmi és zeneművek nyilvánosság számára lehívásra („on demand”) hozzáférhetővé tétele fejében fizetendő szerzői jogdíjakról (Lehívásos jogdíjközlemény);
- közlemény a hangfelvételen többszörözött, illetve filmalkotásokba foglalt, videón vagy DVD-n többszörözött zeneművekre megállapított mechanikai minimumjogdíjairól (Mechanikai jogdíjközlemény);
- közlemény a magáncélú másolásokra tekintettel megállapított üres hang- és képhordozó jogdíjakról (Magánmásolási jogdíjközlemény).

A HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület jogdíjközleménye a képző-, ipar- és fotóművészeti alkotások „másodlagos” felhasználása tekintetében.

A Magyar Reprográfiai Szövetség közleménye a fénymásolással vagy más hasonló módon történő többszörözés után járó (reprográfiai) jogdíjakról.

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodájának (MSZSZ-EJI) és a Magyar Hanglemezkiaadók Szövetségének (MAHASZ) közös jogdíjközleménye a kereskedelmi célból kiadott hangfelvételnek vagy az arról készült másolatnak sugárzás útján, továbbá vezetékkel vagy bármely más hasonló eszközzel vagy módon a nyilvánossághoz közvetítéséért fizetendő előadóművészi és hangfelvétel-előállítói jogdíjakról és e felhasználások egyéb feltételeiről.

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodájának (MSZSZ-EJI) jogdíjközleményei:

- a rögzített előadás nyilvánosság számára lehívásra történő hozzáférhetővé tétele engedélyezésének feltételeiről;
- az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésének díjáról és a felhasználás egyéb feltételeiről.

A Magyar Hanglemezkiadók Szövetségének (MAHASZ) jogdíjközleménye a hangfelvételek nem kereskedelmi forgalomba hozatal céljából történő többszörözéséért fizetendő hangfelvétel-előállítói jogdíjakról és e felhasználások egyéb feltételeiről.

A FilmJus, Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesületének jogdíjközleményei:

- a filmalkotások sugárzással vagy egyéb módon történő nyilvánossághoz közvetítése után, illetve egyes nyilvános előadással történő felhasználása után fizetendő jogdíjakról;
- a filmalkotások digitális hordozón (videoCD, CD-R, CDi, DVD) többszörözött példányonkénti terjesztése után fizetendő jogdíjakról.

Mi minősül nyilvános előadásnak és nyilvánossághoz közvetítésnek?

Nyilvános előadásnak minősül a műveknek minden, a magánfelhasználás (a családiasság és háziasság körét meg nem haladó résztvevői kör) alá nem sorolható előadása, ha az egyébként nem minősül szabad felhasználásnak. Ide tartozik a mű nyilvánosság számára hozzáférhető helyen vagy bármely más helyen történő bemutatása, ahol a családon és annak társasági, ismerősi körén kívüli személyek gyűlnek össze. Nyilvános előadás továbbá a mű érzékelhetővé tétele bármilyen műszaki eszközzel vagy módszerrel (pl. a filmalkotás vetítése, a közönséghez közvetített mű hangszóróval való megszólaltatása vagy képernyőn történő megjelenítése).

Az ARTISJUS jogdíjközleménye – a nyilvános előadásra kiterjedően – a vendéglátóhelyeken, szálláshelyeken bármilyen technikai eszközzel (pl. rádió, tévé, magnó, CD) történő zenefelhasználás esetén fizetendő jogdíjakat részletezi településenkénti, üzletkategóriák szerinti és nyitva tartás szerinti bontásban.

A mű nyilvánossághoz közvetítése történhet sugárzással vagy másként. Sugárzás a mű érzékelhetővé tétele távollévők számára, hangoknak, képeknek vagy technikai megjelenítésüknek vezeték vagy más hasonló eszköz nélkül megvalósuló átvitelével (földi sugárzás). Sugárzás útján megvalósuló műfelhasználásnak minősül a műholdas sugárzás és a kódolt sugárzás is. Nem sugár-

zás, de a sugárzásra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni a saját műsort vezeték útján – vagy bármely más hasonló eszközzel vagy módon – történő műsorközvetítésre. Jóllehet nyilvánosságához közvetítés az az eset is, amikor a művet úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg („on demand” típusú műlehívás), 2004-től önálló közlemény formájában jelentetik meg az „on demand” típusú műlehívás tarifáit és e felhasználás egyéb feltételeit. Az internethasználók egyedi választásán alapuló (on demand) tartalomszolgáltatásokat nyújtó internetszolgáltatók más-más összegű – a lehívható művek, műrészletek számától, hosszától, illetve a felhasználáshoz kapcsolódó bevételtől függő – szerzői jogdíjat kötelesek fizetni.

A „Sugárzási jogdíjközlemény” 2004-től két elemből áll. Az első a kábel-szervezetek által fizetendő – a csatlakozott háztartások és a továbbközvetített műsorok száma alapján megállapított – jogdíjakat határozza meg. A második a már nyilvánosságra hozott irodalmi és zeneművek ismételt sugárzási célú rögzítéséért és sugárzásáért fizetendő jogdíjakat részletezi, amelyeknek a mértéke a rádió- és televíziószervezetek költségvetési támogatása 1%-ának, előfizetői díjbevételeik 2%-ának, valamint reklám- és szponzorációs bevételeik 4%-ának együttes összege.

Mi után kell mechanikai minimumjogdíjat fizetni?

A már nyilvánosságra hozott nem színpadi zeneműveknek és zeneszövegeknek, valamint az ilyen színpadi zeneművekből vett részleteknek a különböző hordozókon való rögzítése, többszörözése és terjesztése jelenti az ún. „mechanikai jogokat”. A közös jogkezelés keretében a hangfelvételyártó a szerzői hozzájárulást az ARTISJUS-tól szerezheti meg. Az ARTISJUS – a hasonló külföldi társaságokkal megkötött kölcsönös képviselői szerződések révén – ezek nemzeti repertoárjait is képviseli.

A közzétett zeneművek és zeneszövegek hangfelvételeinek jogdíja a fogyasztói ár 8%-a vagy a hangfelvétel-kiadó nettó (áfa nélküli) átadási árának 11%-a, amelynek az alsó határát – mint jogdíjminimumot – az ARTISJUS kategóriánkénti (pl. single, maxi-single, LP), időtartam szerinti (8', 16', 30', 60' stb.) és a művek (műrészletek) száma szerinti bontásban határozza meg. A mechanikai jogdíjminimum olyan, kiegészítő jelleggel alkalmazásra kerülő jogdíjszint-szabályozó eszköz, amely megszabja a főszabályként százalékos alapon megállapításra kerülő jogdíj alsó határát. Ez határt szab a zenefelhasználási ár (a jogdíj) csökkentésének arra az esetére, ha a termék (CD, CD-ROM stb.) árát a hangfelvétel-előállító üzletpolitikai, verseny- vagy egyéb okból egy meghatározott szint alá csökkenti.

Ki állapítja meg az üres hang- és képhordozó jogdíjakat?

Az ARTISJUS állapítja meg a magáncélú másolásokra tekintettel fizetendő üres hang- és képhordozó jogdíjakat. A díjat az üres kép- és hanghordozó gyártója, külföldi gyártás esetén pedig a jogszabály szerint vám fizetésére kötelezett személy, vagy – vámfizetési kötelezettség hiányában – egyetemlegesen a hordozót az országba behozó személy és az azt belföldön elsőként forgalomba hozó személy köteles megfizetni az ARTISJUS-nak. Import esetében a vámkezelés befejezésétől számított nyolc napon belül, egyéb esetekben a forgalomba hozattal számított nyolc napon belül kell a díjat befizetni. Az ARTISJUS a díjaknak azt a részét, amely az általa a felosztást illetően nem képviselt szerzőknek és szerzői jogi jogosultaknak, az előadóművészeknek és a hangfelvétel-előállítóknak jár, a jogosultak közös jogkezelő szervezeteinek utalja át.

Üres audio- és videokazetták esetében a fizetendő jogdíjat fix összegben határozták meg, amely a hordozó időtartamához igazodik (60', 90', 90' felett). Nyersanyagimport esetében a jogdíj alapja a behozott hang- illetve képhordozó méterhossza. A közlemény a piacon jelen lévő, zenei anyagok rögzítésére alkalmas új hordozókra is kiterjeszti a jogdíjfizetési kötelezettséget. Ilyenek a DVD-R, DVD-RW, DVD+RW hordozók, illetve az audio lejátszásra alkalmas memóriakártya. Külön rendelkezések biztosítják a kettős jogdíjfizetés elkerülése célzó, Szjt.-ben biztosított jogdíjmentességek (stúdióberendezésekhez használt kép- és hanghordozók, valamint export céljából történő forgalomba hozatal) alkalmazhatóságát.

Mikor kell a képzőművészeti alkotások „másodlagos” felhasználása után jogdíjat fizetni?

A HUNGART jogdíjközleményében szabályozott felhasználások közös kezelését nem az Szjt. írja elő, hanem az a jogosultak (a HUNGART tagságát jelentő alkotóművészek) elhatározásán alapul. A képző-, ipar- és fotóművészet alkotásainak bármely jogdíjköteles felhasználása a HUNGART, illetve egyes esetekben a jogosult előzetes hozzájárulásához kötött, különösen reklám-, illetve hirdetési célokra történő felhasználás esetén. A jogdíj mértéke elsősorban a felhasználás jellegének, terjedelmének függvénye és/vagy általános tarifaként vagy egyedi szerződés keretében kerül meghatározásra. A díjszabás kizárólag a HUNGART közreműködésével történő jogosítások tekintetében érvényes, vagyis ha a szerző vagy más jogosult közvetlenül ad engedélyt a felhasználásra, úgy a tarifák nem kötelező érvényűek.

A felhasználás engedélyezése általában egyszeri alkalomra, az ott megjelölt formában és terjedelemben történő megjelentetésre vonatkozik. A díjszabásban

megjelölt példányszámok a kinyomtatott, illetve nyomtatásra szánt példányokra vonatkoznak, illetőleg a terjedelem a mindenkori kiadvány szedéstükréhez igazodik. A megállapított példányszámon felüli példányokhoz újabb jogosítás beszerzése szükséges, amely könyvek esetében csak különösen indokolt esetben tagadható meg.

Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a fénymásolással történő többszörözés után?

A Magyar Reprográfiai Szövetség állapítja meg a könyvként vagy folyóiratként kiadott művek szerzőit és kiadóit e művek reprográfiával (fénymásolással vagy más hasonló módon vagy hordozón) történő többszörözésére tekintettel megillető jogdíjakat.

A reprográfiai díjat a reprográfiára szolgáló készülékek előállítói, illetve külföldi előállítású készülék esetén a vámfizetésre kötelezett személyek, vámfizetési kötelezettség hiányában pedig a készüléket belföldön először forgalomba hozó személyek kötelesek megfizetni. Az ellenérték fejében harmadik személyek számára másolatot készítő vállalkozások (az ún. copyshopok) ugyancsak kötelesek a jogdíjat megfizetni. A nagy felhasználói szervezetek, intézmények (egyetemek, könyvtárak, közigazgatás, nonprofit szektor stb.) csak abban az esetben alanyai ennek a jogdíjfajtának, ha üzletszerű másolást folytatnak.

A reprográfiára szolgáló készülékek körének meghatározásáról szóló 158/2000. (IX. 13.) Korm. rendelet a Belföldi Termékosztályozás (BTO) alapulvételével termékszám és vámtarifaszám szerint sorolja fel a reprográfiára szolgáló berendezéseket, vagyis az elektrosztatikai elven működő másológépeket és minden egyéb (pl. termikus elven működő, kontakt) másológépet, az irodai sokszorosítógépeket, valamint a nyomtatókat és az összetett gépeket (multifunkcionális berendezéseket). A nyomtatók és az összetett gépek után 2005-től kell jogdíjat fizetni, összhangban a 197/2004. (VI. 22.) Korm. rendelet által foganatosított termékörbővüléssel.

Az elektronikus elven működő, a termikus elven működő, a diázó, a hómásoló és egyéb kontakt másológépek forgalmazói a készülékek másolási sebességének alapulvételével meghatározott díjakat kötelesek megfizetni. A gyártóknak a forgalomba hozatal napjától, a vámfizetésre kötelezettnek pedig a vámkezelés befejezésétől számított nyolc napon belül kell teljesíteni a jogdíjfizetést. Gyártónak minősül az is, aki a reprográfiára szolgáló készüléket alkatrészekből állítja össze.

Az ellenérték fejében történő fénymásolás díjarifái szerint eltérő összegű jogdíjat kell fizetni a fénymásoló üzletekben, a kiskereskedelmi üzletekben, a felsőoktatási intézményekben, a nyilvános könyvtárakban, közoktatási és közművelődési intézményekben és az egyéb, a nyilvánosság számára hozzáférhető

helyeken üzemelő eszközök után. Ezenkívül a tarifa mértéke függ a készülék üzemelési helye szerinti település típusától, továbbá (a copyshopok esetében) a készülék másolási sebességétől.

Milyen összegű előadóművészi és hangfelvétel-előállítói jogdíjat kell fizetni a hangfelvétel sugárzása és nyilvánosságához közvetítése után?

Az MSZSZ–EJI és a MAHASZ közös jogdíjközleménye a kereskedelmi célból kiadott hangfelvételnek vagy az arról készült másolatnak sugárzás útján, továbbá vezetékkel vagy bármely más hasonló eszközzel vagy módon a nyilvánosságához közvetítéséért fizetendő előadóművészi és hangfelvétel-előállítói jogdíjakról intézkedik. Eszerint a hangfelvételt sugárzás útján a nyilvánosságához közvetítő felhasználó az előadóművésznak és a hangfelvétel előállítójának együttesen, költségvetési, fenntartói, illetve műsorszolgáltatáshoz nyújtott egyéb támogatása 1%-ának, továbbá előfizetői díjbevételei 2%-ának, valamint reklám- és szponzorációs bevételei 4%-ának megfelelő együttes összegű jogdíjat köteles fizetni. A felhasználó ugyanennyi jogdíjat köteles fizetni akkor is, ha a hangfelvételt nem sugárzással, hanem vezeték útján vagy bármely más hasonló eszközzel vagy módon – ideértve a számítógépes hálózat igénybevételét is – közvetíti a nyilvánosságához. E jogdíjközlemény minimumdíjat is megállapít, amelynek mértéke 2005-ben sugárzás útján történő nyilvánosságához közvetítés esetében 9500 forint, míg vezeték útján vagy bármely más hasonló eszközzel vagy módon (pl. „webcasting”) történő nyilvánosságához közvetítés esetén 6300 forint.

A hangfelvételnek a sugárzással egy időben, számítógépes hálózat igénybevételeivel is történő nyilvánosságához közvetítéséért („simulcasting”) a felhasználó az előzőekben részletezett együttes összegű jogdíjon felül annak 5%-át köteles fizetni. E jogdíjak megfizetése a felhasználót nem jogosítja arra, hogy a hangfelvételt olyan módon tegye a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a közönség tagjai mind az egyes hangfelvételeket, mind pedig a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhassák meg („lehívás”).

Mikor kerül sor a rögzített előadás nyilvánosság számára lehívásra történő hozzáférhetővé tételéért fizetendő előadóművészi jogdíj megállapítására?

Az MSZSZ–EJI szempontjából a nyilvánosság számára lehívásra történő hozzáférhetővé tétel a rögzített előadásoknak vagy azok részleteinek vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon történő olyan nyilvános hozzáférhetővé tétele, amelynek során a nyilvánosság tagjai mind az egyes előadásokat,

mind a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg. A lehívásra történő hozzáférhetővé tétel megvalósul tekintet nélkül arra, hogy a nyilvánosság tagjai a lehívott előadásokat számítógépre, vagy bármely hordozóra letölthetik-e.

A jogdíjközlemény alkalmazása szempontjából üzletszerűnek nem minősülő felhasználásért a szolgáltató nem köteles előadóművészi jogdíjat fizetni. A jogdíjközlemény lehetővé teszi, hogy a „kisfelhasználónak” minősülő szolgáltatók – szűk körben és ellenőrzött feltételek mellett – legfeljebb tíz előadásrészletet előadóművészi jogdíj megfizetése nélkül is feltegyenek az internetre.

Más az előadóművészi jogdíj mértéke, ha a szolgáltató a felhasználáshoz kapcsolódóan nem ér el bevételt, és más, ha bevételhez jut. Ezen túlmenően a fizetendő jogdíj mértéke függ a lehívható előadások, illetve előadásrészletek számától, továbbá attól, hogy a lehívás az átlagos felhasználó számára csupán az előadás érzékelését vagy letöltését (tartós másolat készítését) teszi lehetővé.

Mikor kell díjat fizetni az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítése után?

Az MSZSZ–EJI jogdíjközleménye a televíziószervezet és a saját televízióműsort vezeték útján a nyilvánossághoz közvetítő által sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára rögzített előadás első sugárzását követő ismételt sugárzásának előadóművészi díjára terjed ki.

A közleményben megállapított jogok külön differenciáltak: függnek a műsorszolgáltató típusától (közszolgálati és nem közszolgálati műsorszolgáltatók), a műsorszolgáltatás vételkörzetétől (országos, körzeti, helyi) és a sugárzott felvétel perchorosszától. A televíziós műsorszolgáltatás sajátosságaira és a kialakult felhasználási szokásokra (szerződéses gyakorlatra) figyelemmel a jogdíjközlemény számos esetben (pl. műsorelőzetes céljára történő ismétlés) mentesíti a felhasználót a jogdíj megfizetése alól. 2005-től önálló tarifák vonatkoznak a sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára rögzített szinkronfelvételek ugyancsak az Sztj. 74. § (2) bekezdése alá tartozó felhasználása esetére. E tarifák alkalmazandóak abban az esetben, ha az előadás eredetileg idegen nyelvű hangjához magyar nyelvű szinkronfelvétel készül.

Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a hangfelvételek nem kereskedelmi forgalomba hozatal céljából történő többszörözéséért?

A MAHASZ jogdíjközleményében szabályozott felhasználások (zenegépekben történő felhasználás céljából készült többszörözés, valamint a nyilvános helyen

történő lemezbemutató műsorszolgáltatás céljából készült többszörözés) közös kezelését – hasonlóan a HUNGART közleményében szabályozott felhasználásokhoz – nem az Szt. írja elő, hanem az a hangfelvétel-előállítók önkéntes elhatározásán alapul.

A jogdíj mértéke zenegépekben történő felhasználás céljából készült többszörözés esetén hangfelvételeként és többszörözésenként 150 Ft. Nyilvános helyen történő lemezbemutató műsorszolgáltatás céljából készült többszörözés esetén a jogdíj mértéke:

- a) írható üres CD-re (továbbiakban: CD-R) készített többszörözés esetén 1600 Ft/CD-R;
- b) számítógép merevlemezére illetve tömörített zenei fájlok (például: MP3) tárolására és lejátszására alkalmas berendezés tárolójára történő többszörözés esetén naptári negyedévenként 45 000 Ft.

Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a filmalkotások sugárzással vagy egyéb módon történő nyilvánossághoz közvetítése után?

A FilmJus jogdíjközleménye a televíziószervezet és a saját televízióműsort vezeték útján a nyilvánossághoz közvetítő által sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára rögzített előadás első sugárzását követő ismételt sugárzásának filmszerzői díjára terjed ki. Az érintett filmszerzők: rendező, forgatókönyvíró (eredeti mű írója), operatőr, egyéb (animációs filmeknél: tervező, animátor).

A jogdíjak mindazon magyarországi gyártású filmalkotások sugárzással vagy egyéb módon történő nyilvánossághoz közvetítése után fizetendők, amelyek után a jogosultak a műsorszolgáltató és a mű előállítója vagy forgalmazója (eladó) közötti szerződés alapján az említett felhasználások után jogdíjban nem részesülnek. E körbe tartoznak különösen az MTV Rt. archívumából más műsorszolgáltatók által átvett audiovizuális művek. A jogdíj fizetésére elsősorban a filmalkotás előállítója köteles, kivéve ha bizonyítja, hogy a szerződésében a szerzői jogdíj fizetésének kötelezettségét áthárította a felhasználást végző sugárzó, illetve a nyilvánossághoz közvetítő szervezetre (műsorszolgáltató), mely esetben jogdíjfizetésre a felhasználást végző műsorszolgáltató köteles.

A jogdíjat a felhasználónak a műsorszolgáltatás jellegétől (közszolgálati és nem közszolgálati) és vételkörzetétől (pl. országos, körzeti, helyi; továbbá az adott műsorszolgáltatásba bekötött lakások számától, illetve az adott műsorszolgáltatást egyéb vételi módon használó, arra előfizetők számától), továbbá az ismételten sugárzott felvétel perchosszától függően, az egy percre eső jogdíj alapulvételével kell megállapítani és megfizetnie. A nem országos, csupán helyi

vagy körzeti kábelhálózaton sugárzó, jogdíjfizetésre kötelezett felhasználók a fenti jogdíjösszeg 70%-át fizetik.

Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a filmalkotások egyes nyilvános előadással történő felhasználása után?

A FilmJus jogdíjközleményében szabályozott felhasználások (filmalkotások nyilvános előadása) közös kezelését nem az Sztj. írja elő kötelezően, hanem az a filmalkotók önkéntes elhatározásán alapul.

A jogdíjközleménnyel érintett filmszerzők: rendező, forgatókönyvíró (eredeti mű írója), operatőr, egyéb (animációs filmeknél: tervező, animátor). A jogdíjak mindazon magyarországi gyártású audiovizuális művek, illetőleg azok részleteinek egyes nyilvános előadással történő felhasználása után fizetendők (pl. nyilvános előadás, képernyőn való megjelenítés múzeumokban), amelyek után az említett jogosultak a mű előállítójával, illetőleg felhasználójával kötött megállapodásokban foglaltak alapján nem részesülnek jogdíjban.

A jogdíj fizetésére elsősorban a filmalkotás előállítója köteles, kivéve ha bizonyítja, hogy a szerződésében a szerzői jogdíj fizetésének kötelezettségét áthárította a felhasználást végző szervezetre, mely esetben jogdíjfizetésre a nyilvános használat végző szervezet köteles. A jogdíjat a felhasználónak a nyilvánosságra hozatal hosszától (pl. kiállítás időtartama hónapokban), a nyilvánosságra hozatal módozatától (egy vagy több vetítőn és/vagy képernyőn), a becsült látogatószámától és a kért belépti díj mértékétől függően kell megfizetni. A jogdíj a nyilvánosságra hozott mű hossza és a mű nyilvánosság által való elérhetősége időtartamának függvényében: 2,18 Ft +áfa/másodperc/hónap.

Milyen összegű jogdíjat kell fizetni a filmalkotások digitális hordozón (videoCD, CD-R, CDi, DVD) többszörözött, példányonkénti terjesztése után?

A FilmJus külön díjszabást állapított meg a filmalkotások analóg és digitális hordozón (videoCD, CD-R, CDi, DVD) többszörözött, példányonkénti terjesztésének jogdíjáról. A jogdíjak a magyarországi gyártású (azaz magyarországi székhellyel rendelkező filmelőállító által előállított) audiovizuális művek analóg és digitális hordozón (videoCD, CD-R, CDi, DVD) történő többszörözése, illetve példányonkénti terjesztése után fizetendők. A jogdíj fizetésére elsősorban a filmalkotás előállítója köteles, kivéve ha bizonyítja, hogy a felhasználóval kötött szerződésében a szerzői jogdíj fizetésének kötelezettségét kifejezetten és egyértelműen áthárította a felhasználóra, mely utóbbi esetben a jogdíjat a felhasználó köteles megfizetni. A jogdíjfizetésre kötelezett akkor mentesül a jogdíjfizetés

alól, ha igazolja, hogy a felsorolt filmszerzők az adott felhasználás után egyedi megállapodás alapján jogdíjban részesülnek.

A jogdíj mértéke több tényezőtől függ: egyrészt a többszörözött mű árától, másrészt a sokszorosítás példányszámától, harmadrészt az audiovizuális műnek az adott hordozón lefoglalt hosszától. A fizetendő jogdíj kiszámításának módszere a következő: példányonkénti, a fogyasztói (áfát magába foglaló) ár 8%-a vagy a felvételkiadó nettó (áfa nélküli) átadási árának (terjesztők számára közzétett katalógusár, PPD) 11%-a, szorozva a megjelenés példányszámával, szorozva a hordozón található audiovizuális mű elfoglalt helyének arányával a hordozó teljes, felhasznált kapacitásához viszonyítva. E számítási módtól függetlenül a fizetendő jogdíj a filmalkotás megkezdett percére és példányára vonatkoztatva minimum 2,75 Ft/perc. A speciális célú, nem önálló terjesztésre szánt hordozók (pl. lapmelléklet) másolása/többszörözése esetén fizetendő jogdíjat a FilmJus a hasonló felhasználások elveinek a figyelembevételével, esetenként állapítja meg.

